

a t a l a

2012.

Talde terroristen biktimak

Aurrekariak

Urte askotan zehar, indarkeria terroristaren ekintzek Euskadin pertsona askoren giza eskubideak eta, zehazkiago, bizitzarako, segurtasun fisikorako eta askatasunerako eskubideak, oso larriki urratu zituzten. Milaka herritar mehatxatu eta estorsionatzen zituzten eta hilketak gertatzen ziren ekintza terroristaren ondorioz.

Arartekoak beti indarkeria terroristarekin loturiko egintza guztien aurka erabat dagoela islatu du eta terrorismoaren biktimengandik hurbil dagoela adierazi du. Hori dela-eta, poztasun handia sentitu dugu 2012an, 2011n ETA talde terroristak “ekintza armatuaren behin betiko etetea” izendatu zuena iragarri ondoren, inolako hilketari pairatu behar izan ez dugulako ekintza terroristaren ondorioz.

1.

Arloa kopurutan

Aurreko urteetan gertatu den bezala, oso gutxi dira terrorismoaren biktimen arloan izandako kekek, 2 baino ez dira aurkeztu.

2.

Araudi- eta gizarte-testuingurua

2.1. Terrorismoaren biktimen ordain osorako eskubidea

Terrorismoaren Biktimak Aintzatetsi eta haiei Osoko Babesa emateko irailaren 22ko 29/2011 Legearen onespenez, Gorte Nagusiek aho batez onartutakoak, erantzuna eman zion terrorismoaren biktimen elkarteek behin eta berriz adierazitako aldarrikapenetako bati. Haren lehen azken xedapenak arauzko garapenerako antolaketa ezartzen du. Erregelamendu mailako arau hori beharrezkoa da legearen helburuetako batzuk bete ahal izateko eta, bereziki, terrorismoaren biktima guztien tratua zuzena bermatzeko, atentatuak edozein unetan eta lekutan gertatuta ere. Hori dela-eta, errege dekretu honen onspena ere terrorismoaren biktimen aldarrikapenerako arrazoi da.

2012ko azaroaren 7an Herrizaingoko Idazkariordearen ebazpena eman zen. Horren bidez, Terrorismoaren Biktimak Aintzatetsi eta haiei Osoko Babesa emateko irailaren 22ko 29/2011 Legea garatzeko araudia onesten duen Errege Dekretuaren proiektua burutzeko interesa zutenei entzunaldiko izapidea irekitzea adostu zen.

Errege dekretuaren proiektuak legearen hainbat xedapen garatzen ditu: ekintza terrorista baten ondoriozko heriotza edo kalteengatiko ordainak; kalte materialak ordaintzeko laguntzak; osasun arreta eta arreta psikosozialerako laguntzak; hezkuntza eta etxebizitzaren arloko laguntzak; baita ezohiko laguntzak emateko aukera ere. Gainera, terrorismoaren biktimetikiko ohorezko onspenen araudia gaineratzen du.

Espero izan dezakegu, beharrezkoak diren izapideak bete ondoren, 29/2011 Legea garatzeko errege dekretu hori nahiko azkar onartuko dela haren xedapenak burutu ahal izateko.

Bestalde, Eusko Jaurlaritzak Euskal Autonomia Erkidegoan, 1960tik 1978ra bitartean, motibazio politikoko indarkeria-egoeran izandako giza eskubideen urraketen ondorioz sufrimendu bidegabeak jasan zituzten biktimak aitortzeko eta biktima horiei ordainak emateko ekainaren 12ko 107/2012 Dekretua onartu zuen. Dekretu horrek biktima horien sufrimendua konpontzeari buruzko Eusko Legebiltzarreko Osoko Bilkurak onartutako martxoaren 31ko 61/2011 Legez besteko Proposamena betetzen zuen. Dekretu horrekin biktima horien eskubideak onartu eta sortutako sufrimendu bidegabea konpondu nahi da, bizikidetzaren finkatzen lagunduko duena.

2.2. Terrorismoaren biktimek partaidetza eskubidea

Jakina den moduan, terrorismoaren biktimei aitorpena eta erreparazioa egiteko [ekainaren 19ko 4/2008 Legeak](#), 6. artikuluan, Terrorismoaren Biktimen Partaidetzarako Euskal Kontseiluaren sorrera xedatzen du, Terrorismoaren Biktimen Partaidetzarako Euskal Kontseiluaren [otsailaren 23ko 55/2010 Dekretuaren](#) bidez gauzatu zena. Organo hori, herri administrazioen eta gizarte zibilaren ordezkarien artean partitarioki osatuta dagoena, erregulartasunez bildu da 2012an zehar eta terrorismoaren biktimengan eragina duten kontu interesgarriak eztabaidatzeko aukera ematen du.

Garrantzitsua iruditzen zaigu legez onartutako parte hartzeko eskubidea betetzen duen foro hori egotea.

2.3. Memoriarako eskubidea

Terrorismoaren biktimei aitorpena eta erreparazioa egiteko 4/2008 Legearen aginduetako batek, 8.1. artikuluan jasotakoak, botere publikoek *“memoria kolektiboa finka dadin”* sustatuko dutela xedatzen du.

2012ko azaroaren 10ean Terrorismoaren biktimak gogoratzeko hirugarren eguna ospatu zen. Egun hori aukeratu zen karga sinboliko handia duelako, izan ere, ekintza terrorista baten ondorioz hildakoak edo zaurituak izan ez dituen egun bakarra da.

Egun horren ospakizuna erakunde-unitaterik gabe egin zen. Memoria kolektiboak *“bakean eta askatasunean oinarritutako elkarbizitza lortzen eta biolentzia erabat eta errotik deslegitimatzeko laguntzeko”* beharrezkoa da erakunde publikoen, alderdi politikoaren eta biktimen elkartearen arteko adostasunak bilatzea desakordioek eta desadostasunek helburu horiek lortzea eragotzi ez dezaten.

Bestalde, helburu horiek lortzeko garrantzitsua da ere memoriarako eskubidearen erabilera udal esparruan, herritarrekiko hurbilagoa baita.

Azpmarratzekoa da 2012ko ekainaren 7an Eusko Legebiltzarreko Osoko Bilkurak Memoria, Bizikidetzeta eta Giza Eskubideen Institutua sortzeko Lege Proposamena kontuan hartzearen alde bozkatu zuela. Hauteskundearen deialdiak ez-legezko proposamen horren izapidea amaitzea eragotzi zuen.

Giza eskubideen urraketa larriak egon diren herrialdeetan memoriarako institutuak edo zentroak egotea tresna oso eraginkorra bihurtu da memoria oinarri izanda bizikidetzeta finkatzeko.

2.4. Bakean eta aske bizitzeko eskubidea: komunikabideen eta terrorismoa prebenitzeko hezkuntzaren bidez terrorismoa deslegitimatzeko biktimen interesa

Bakerako, askatasunerako eta bizikidetzarako eskubidea 4/2008 Legeko 9. artikuluan aintzatesten da, eta terroris-

moaren deslegitimazio etiko, sozial eta politikoaren ideari loturik ageri da.

4/2008 Legeak berak botere publikoei eskatzen die jar ditzatela martxan *“terrorismoaren deslegitimazio etiko, sozial eta politikorako neurri aktiboak (...)”*, *Zuzenbide Estatu demokratikoaren zilegitasuna gizartearen sustatuz eta, gure askatasunen eta bakezko elkarbizitzaren berme gisa, elkarbizitza integratzaileko arauetan antolatuz”*.

2010. urtean [Bizikidetasun Demokratikoa eta Indarkeria Deslegitimatzeko Plana \(2010-2011\)](#) onartu zen eta horren bidez Bakearen eta Giza Eskubideen aldeko Hezkuntzako Euskal Plana Birformulatu zen.

[Urtarrilaren 11ko 1/2011 Dekretuak](#) Giza Eskubideetan eta Bakean Hezteko Aholku Batzordea sortu zuen. Aholku Batzorde horren osiera askotarikoa da, izan ere, herri administrazio eta erakundeetako ordezkariak zein gizarte zibil antolatuko ordezkariak osatzen dute. Zehazki, kontseilu honen parte dira Eusko Jaurlaritzako hainbat sailerako zenbait kide; kide bat foru aldundi bakoitzeko eta hiru kide euskal herriak ordezkatzuz; bakerako eta giza eskubideen aldeko hezkuntzan lan egiten duten elkarte eta erakundeetako lau ordezkari; Euskadiko Eskola Kontseiluko lau kide; UPV/EHUko ordezkari bat; EITB ordezkatzeko duen kide bat; eta Arartekoko ordezkari bat.

2012an zehar kontseilu hori hainbatetan bildu izan da, bai osoko bilkuran bai sortutako lan-batzorde ezberdinetan, eta topaketa horien emaitza gisa, kontrako botorik gabe, *“Euskadiko bizikidetzeta demokratikoaren alde. Elkarrekin askatasunean, bakean eta justizian bizitzeko proposamenak”* izeneko agiria onartu zen. [Agiri](#) honek honako puntuak ditu:

- 1. Gatazkak konpontzeko eta helburu politikoak lortzeko indarkeria erabiltzeari uko egitea.
- 2. Indarrean dagoen esparru juridikoa eta erakunde demokratikoak errespetatzea.
- 3. Zuzenbide-estatuari dagozkion printzipioak bidezko gizarte bat gauzatzeko ezinbesteko baldintza direla ulertzea eta onartzea.
- 4. Euskadiko herritar guztien eskubide eta betebeharren alorreko berdintasuna eta askatasuna bizikidetzeta demokratikoaren oinarri direla ulertzea.
- 5. Jarrera ideologiko demokratiko desberdinak errespetatzea, bizikidetzarako balio eta printzipio gisa.
- 6. Giza eskubideen urraketan biktimak aintzat hartzea eta kalteak ordaintzea, parekatzeak eta justifikazioak alde batera utzita.
- 7. Iraganari buruzko egiara hurbiltzeko memoria eraikitzea.
- 8. Indarkeriaren alde zeudenak edo aurka jarri ez zirenak demokraziaren bidera ekartzea.
- 9. Zigortuen bergizarteratzea helburu duen espetxe-politika bati bide ematea, Konstituzioan eta legetan aurreikusitakoaren arabera.
- 10. Bakearen eta indarkeria-ezaren balioen alorreko hezkuntza eta bizikidetzeta demokratikorako hezkuntza sustatzea.

3.**Kexarik aipagarrienak**

Jadanik adierazi dugu terrorismoaren biktimek oso kexa gutxi jarri dituztela. 2012an, 2 kexa baizik ez ditugu jaso.

Horietako batean prozedura kontu bat azaltzen zen eta, aztertu ondoren, gerora sortutako ez onartzea zegoela kontsideratu zen, erreklamatzaila terrorismoaren biktima ez zelako.

Bestalde, "jazarpen indarkeria" izenekoa pairatu duen pertsona batek -horren ondorioz Euskal Herria utzi eta autonomia erkidego honetatik kanpo bizi behar izan zuen- Eusko Jaurlaritzako Terrorismoaren Biktimei Laguntzeko Zuzendaritzaren aurkako kexa bat aurkeztu zuen, eskatu zituen laguntzak ukatu zizkiolako. Urteko Txosten hau itxi zen uanean ebazteke zegoen.

4.**Jarduera-planaren esparruko bestelako esku-hartzeak****4.1. Elkarte eta fundazioekiko harremanak**

Terrorismoaren biktimen elkarte eta fundazioek funtsezko zeregina izan dute biktimen eskubideen defentsan eta euren beharrak eta aldarrikapenak ezagutu daitezzen lagundu dute.

COVITE elkartearekin bilerak izan ditugu eta bertan terrorismoaren biktimen egoeran eraginda duten hainbat kontu jorratu dira. Horrez gain, harremanetan egon gara zenbait fundaziorekin, hala nola Fernando Buesa Fundazioarekin, eta hainbat elkartek eta fundaziok antolatutako ekitaldi batzuetan izan gara.

4.2. Bilerak herri-administrazioekin

Ararteko erakundeak, 2012an zehar, hainbat bilera izan ditu Herrizaingo Saileko Terrorismoaren Biktimei Laguntzeko Zuzendaritzarekin zein Justizia Saileko Giza Eskubideen Zuzendaritzarekin eta bertan terrorismoaren biktimen zein euskal gizarte guztiaren eskubideak bermatzera zuzendutako hainbat jarduera aztertu ditu, bizikidetzaren demokratikoa finkatzera zuzendutako neurrien esparruan. Zentzu horretan, Bizikidetzarako eta Memoriarako Komisionatuarekin ere bilerak izan dira.

Gainera, dagoeneko aipatu den moduan, Ararteko erakunde-ko ordezkari batek Giza Eskubideetan eta Bakean Hezteko Aholku Batzordearen bileretan parte hartu du.

5.**Herritarren eskubideen egoeraren balorazioa**

5.1. Bereziki aipagarria da, zorionez, 2012an zehar, ETAK "indarkeriaren behin betiko etetea" aitortu ondoren, bizitza, segurtasun fisikoa, askatasuna edo norberaren segurtasunerako eskubidea urratu ez izana ekintza terroristen bidez.

Egoera horrek ETaren mehatxua eta estortsioa pairatu izan duten milaka pertsonen bizi baldintzak hobetu ditu.

5.2. Arauen esparruan positiboki baloratu da 107/2012 Dekretua onartu izana, horri esker sufrimendu bidegabe baten biktimen eskubideak onartu eta konpontzeko eta bizikidetzaren finkatzeko aukera egongo baita.

Bestalde, terrorismoaren biktimak aintzat hartzeko eta haiei babes osoa emateko 29/2011 Legearen arauko garapena behin betiko gauzatu behar da, horri esker haren xedapenak bideratu ahalko baitira.